

Marko Naberšnik, režiser

Splošna negotovost nas z Romi vedno bolj zbližuje

Avtor: Nina Korinšek

Foto: Bor Slana/siol.net

Marko Naberšnik je pred novim izzivom – posneti želi slovenski film. Ker pa je avtor knjižne predloge Feri Lainšček, je to zanj prijeten izziv, je povedal v intervjuju za SiOL.

Marko Naberšnik, režiser Petelinjega zajtrka, ki je dve leti nosil naslov najbolj gledanega slovenskega filma, je januarja letos lovoriko predal mladinskemu filmu Gremo mi po svoje. Prve julijske dni preživlja v Murski Soboti, kjer v posebej za film zgrajeni romski vasi snema film Šanghaj, ljubezensko zgodbo, posneto po knjigi Nedotakljivi pisatelja Ferija Lainščka. Filmske obraze je poiskal povsod po Evropi, saj se bomo le tako gledalci lahko vživeli v romsko tematiko filma, ki od igralske ekipe zahteva tudi učenje romskega jezika. Režiser se je svojega drugega celovečerca lotil z manj nedolžnosti kot prvega, saj čuti breme velikih pričakovanj, ki jih do njega gojijo vsi, ki upajo na boljšo prihodnost slovenskega filma. Sam verjame, da je samostojna Slovenija videla že veliko dobrih filmov, ki so

predvsem odvisni od dobrih zgodb, in Feri Lainšček je pravi naslov za želje po dobrih zgodbah, Saša Lošič pa za dobro filmsko glasbo, brez katere si romskega filma ne moremo predstavljati.

Kmalu boste začeli snemati film Šanghaj. Kako potekajo priprave, je gradnja romske vasi že v polnem teku?

Priprave potekajo v redu, film pripravljamo že leto in pol. Zdaj je največ dela in tudi nervoze. Zdaj sediva v frizerskem salonu, ki bo "igral" v filmu.

Nam lahko malo več poveste o romski vasi, ki nastaja blizu Murske Sobote, v Filavcih?

V bližini Murske Sobote gradimo Srednjo vas, imenovano Šanghaj. Ena izmed posebnosti tega filma je, da se dogaja v nekdanji Jugoslaviji, nekatere scene so oddaljene od 30 do 40 let in ni več prvotnih lokacij. Lažje je najeti prostor in vse znova zgraditi, kot pa nekomu plačevati odškodnino za preurejanje lokacije. Arhitektura in notranja oprema sta se namreč precej spremenili.

"Ena izmed posebnosti tega filma je, da se dogaja v nekdanji Jugoslaviji, ..."

Ta časovni razpon je verjetno tudi precej velik izziv za kostumografe. Kako se lotevate tega izziva?

Tudi sektor kostumografije je pred izzivom, saj mora slediti času, v katerem se film dogaja – od leta 1950 naprej. Glede scenografije je težje, saj nekaterih objektov ni več. Frizerski salon, kjer se pogovarjava, je bil narejen v retrostil. Zdaj so frizerski saloni narejeni v novem stilu, starinskih sploh ni več.

V kateri fazi so trenutno igralci? Igralka je turškega rodu, nekateri prihajajo iz Bosne. Kako se pripravljajo na nov jezik?

Igralska zasedba je izbrana. Igralci so iz vse nekdanje Jugoslavije, glavna igralka pa je Nemka turškega rodu Asli Bayram. Za pisano igralsko družino smo se odločili, ker v filmu govorijo romski jezik in potrebujemo posebno obrazno karakteristiko.

"Romi iz Prekmurja, ki so tudi statisti v filmu, so nad filmom navdušeni."

Znate kaj povedati v romščini, ki jo govorijo v filmu?

Ne, v tej romščini ne znam povedati nič povezanega. Razumem jih le, ko govorijo z lektorjem. Tudi meni bo izziv delati v jeziku, ki mi je tuj.

Kaj si o filmu in vsej zgodbi mislijo Romi, ki živijo v okolici Murske Sobote?

Romi iz Prekmurja, ki so tudi statisti v filmu, so nad filmom navdušeni. Nekateri imajo tudi vidnejše vloge – sinovi družine Kontrec iz skupine Langa – Mišo, Angelo in Dominik. V filmu bomo govorili romsko, le tako bo film resnično njihov. Bilo bi neprepričljivo, če bi v filmu govorili prekmurščino ali kakšno drugače narečno obarvano slovenščino. Romski svet je zelo poseben, jezik v filmu nam bo pomagal svet približati gledalcem.

Kaj vas je v romanu Nedotakljivi najbolj privlačilo?

Roman me je pritegnil z ljubezensko zgodbo in odnosom oče-sin. To, da je zgodba postavljena v romski svet, je dodana vrednost filma. Osnovna zgodba romana je zgodba o junaku, ki zgradi vas in se razume s svojim očetom, ima pa težave s sinom, ko želi prenesti naprej svojo dinastijo. Feri je v romanu pričaral zelo slikovite like in s humorjem začel življenjski odnos do vseh izzivov, ki nas čakajo v življenju. Roman je zgodba iz mesa in krvi, kar se čuti tudi v filmu. Zelo hvaležno je imeti verodostojne okoliščine, ki jih preneseš na film. Kar se dogaja v življenju, je primerno tudi za film. Film ima rad realizem in roman ga že ima, zato me je pritegnil tudi ta vidik.

Zelo vam je všeč, če so liki izdelani že v knjižni predlogi. Lainščkova besedila pa se odlikujejo po izjemnih likih. So tudi tokrat tako dobri, da nas bodo prepričali, kot nas je Petelinji zajtrk?

Eden od plusov pri filmu je, če imaš odlične like. Vlado Novak je imel fino nalogo, ker je bil Gajaš prepričljivo zasnovan že v knjigi. Tudi roman Nedotakljivi je poln prepričljivih likov, zato imajo igralci hvaležno vlogo, da lahko te like tudi odigrajo. To je Ferijevo zelo velik prispevek filmu.

Feri Lainšček vam dovoli spreminjati zgodbo. Koliko svobode ste si privoščili pri predelavi romana?

Med romanom in filmom je razlika. Ob ogledu filma boste spoznali roman, razlika pa je vseeno precejšnja, ker je roman zgodba v besedi, film pa zgodba v slikah. Zgodbo je treba prevesti, znova napisati dialoge, postaviti moramo nove zaplete. Film bo vključeval prizore, ki jih v romanu ni, hkrati pa ogromno prizorov, ki so v romanu. Film Šanghaj je posnet po romanu Nedotakljivi, so pa odstopanja, ravno zato ker je filmska govorica drugačna od literarne.

Si lahko obetamo kakšno veliko zvezdo, ki bo povzdignila film na glamuroznejšo raven, kot je bila Severina v filmu Petelinji zajtrk?

Severina je bila nekaj posebnega, ker je bila takrat že znana kot pevka. Ta roman pa nima znanih likov, kot je bil v romanu Petelinji zajtrk. V filmu bo sodelovala zvezdniška zasedba z območja nekdanje Jugoslavije. V filmu bodo Senad Bašić, Voje Brajović, Emir Hadžihafizbegović, Bojan Emeršič, Visar Vishka in mis Nemčije 2005 Asli Bayram, ki je pozneje postala igralka. Imamo mednarodno zasedbo, ki bo pomagala narediti film prepričljiv, plastičen, da bodo igralci videli sveže obraze. Romski svet je drugačen, v Sloveniji ni dovolj velikega nabora obrazov. Mislim, da bi to pogrešali v filmu.

"Mita o ciganih ni v zgodbi, ker je preveč literaren in v romanu učinkuje zelo dobro."

Spet ste se odločili za Sašo Lošiča. Kaj vam je obljubil oziroma ali je bila preprosto tako dobra kombinacija, da ste se spet odločili zanj?

Romski svet je vzrok za najetje Saša Lošiča, ki pozna Rome, saj prihaja iz Sarajeva. Njegova glasba je polna življenja. Na filmskem področju Saša ogromno ustvarja. Njegova glasba je prepričljiva, je zlepljena s sliko, in to mi je pri njem všeč. Šanghaj je epska zgodba, saj se začne v petdesetih letih, konča pa v devetdesetih. V glasbi pričarati romski temperament in časovni razpon je svojevrsten izziv.

Srž romana je mit o izvirnem grehu ciganov. Kako boste to prikazali v filmu, če sploh?

Mita o ciganih ni v zgodbi, ker je preveč literaren in v romanu učinkuje zelo dobro. V filmu bi bil mogoče preveč bizaren.

Pravijo, da nobena usoda ni tako tragična kot ciganska. Se strinjate s to trditvijo?

Mnenje, da je romska usoda žalostna, ne drži. To so nasmejani ljudje, polni veselja, imajo neverjetno voljo do življenja in veliko optimizma. Tega jim ni mogoče vzeti. To, kar mi pojmujejo za tragično, da se selijo in iščejo svoje domovanje, mogoče zanje ni tako tragično. Znajdejo se v vsaki situaciji in mogoče je v njih več veselja kot v slovenskem narodu. Zgodbe o velikih junakih so skozi romske oči možne, skozi slovenske pa mislim, da ne. V Ferijevi zgodbi o človeku, ki gradi svojo vas, si težko predstavljamo Slovenca.

"Pri filmu gre za zgodbe, in če so zgodbe prepričljive, ni utemeljenih očitkov."

Ali se bojite očitkov, da bo to spet nek film o marginalnih ljudeh, pa naj bodo to "čefurji", avtsajderji, tujci, zdaj pa je prišel nek Rom?

Ne morem se ozirati na take kritike. Če bi delal zgodbe in jih delil na tiste, ki so marginalne in univerzalne, potem bi moral snemati samo o kraljevih družinah. Film ima rad zgodbe, tudi Gladiator je marginalen, ker je izobčen. Po tej logiki tudi Superman ne bi funkcioniral, ker je junak izmišljen. Pri filmu gre za zgodbe, in če so zgodbe prepričljive, ni utemeljenih očitkov.

Film potrebuje zgodbe, pravite, katere zgodbe pa potrebuje slovenski film?

V preteklosti so uspevali različni slovenski filmi – predvsem tisti, ki so vsebovali nekaj humorja in so bili blizu življenja, kot so Vesna, Gremo mi po svoje, Kajmak in marmelada, Outsider in Petelinji zajtrk. Šanghaj ima podobno strukturo, ne morem pa vedeti, kaj bo z njim. Formule uspeha ne poznam in je ne bom odkril.

Film ste začeli pripravljati takoj po snemanju Petelinjega zajtrka. Ali čutite kakšno breme po megauspehu Petelinjega zajtrka? Ljudje verjetno gojijo velika pričakovanja do novega filma.

Pričakovanja so visoka. Vsi si želijo nov Petelinji zajtrk, vendar se s tem nima smisla ukvarjati, ker smo kot ekipa pred izzivom posneti nov film. Ni več nedolžnosti, ki je bila pri Petelinjem zajtrku.

"Šanghaj bomo posneli letos poleti, v kinematografe bo prišel oktobra 2012."

Proračun filma je 1,2 milijona evrov, kar ni ravno rekorden znesek, kot je bilo zapisano v medijih. Od kod informacija, da gre za rekorden proračun?

Finančni delež je malenkost višji kot drugje, vendar, kot ste rekli, ne gre za nobeno odstopanje, da bi to postavljali v prvi plan. Imamo proračun, ki je za Slovenijo primeren, in delamo film, ki je za Slovenijo primeren.

V čem pa vidite prihodnost slovenskega filma?

Prihodnost slovenskega filma je zelo negotova. Slovenski filmski center je postavljen pred nehvaležen izziv, ker se je moral kar prestrukturirati v drugo pravno obliko. Bilo bi fino, če bi slovenski filmski center lahko nemoteno deloval, saj je država preveč vmešana v načine odločanja.

Kdaj bomo lahko videli Šanghaj?

Šanghaj bomo posneli letos poleti, v kinematografe bo prišel oktobra 2012. Pred nami je leto dni dela, premiera bo na slovenskem filmskem festivalu.

"Prihodnja generacija je polna energije in volje do dela."

Kako s Ferijem gledata na ta dva izdelka? On napiše roman, vi posnamete film. Vsak od vaju je avtonomni avtor svojega izdelka. Vas kdaj skrbi, kaj bo dejal na ekranizacijo svoje knjige?

Feri sam pavi, da ko so snemali njegov prvi film, je preživel porodne krče, bil je v šoku. Film in roman nista isto, in to je prebolel. Roman je njegovo delo, film je moje delo. Pravi, da ga zanima, kaj bo nastalo iz njegove knjige, in mi prepušča popolno svobodo. Če bo film dober, bo zaradi tega roman še boljši. Če pa film ne bo dober, pa romanu to ne bo škodilo. Roman je zelo avtonomno delo, deluje sam zase že zdaj.

Na AGRFT predavate televizijsko in filmsko režijo. Kakšna generacija režiserjev prihaja za vami in z vami?

Prihodnja generacija je polna energije in volje do dela. Zato bi me tudi veselilo, da slovenski filmski center in politika začneta hoditi z roko v roki. Ko mladi režiserji vidijo, kaj se dogaja na tem področju, bi si želeli, da filmski center zaživi s polno močjo, ker bo to zanje pomenilo, da imajo prostor za delo in ustvarjanje.